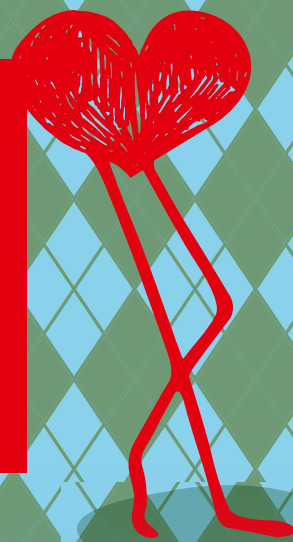

Lang Leve de Liefde

Onderbouw

EXTRA

**INFORMATIEBLAD
BESNIJDENIS**

Informatieblad Besnijdenis

INTRODUCTIE

Dit informatieblad hoort bij Les 1 van Lang Leve de Liefde Onderbouw. Dit blad dient ter ondersteuning van u als docent bij het beantwoorden van vragen rondom jongens- en meisjesbesnijdenis.

Wat zit hierin?

- 1 **Achtergrondinformatie** voor de docent. U ziet feiten en cijfers, begrippen worden uitgelegd en de sociale aspecten van besnijdenis worden uitgelegd.
- 2 **Aandachtspunten** bij het bespreken van besnijdenis in de klas.
- 3 **Vragen** die leerlingen soms stellen over besnijdenis. Inclusief de stellingen die ze poneren waarop u als docent misschien niet zo snel weet te reageren. De gepresenteerde antwoorden kunnen dan van nut zijn.

Vragen die leerlingen kunnen hebben over besnijdenis vindt u op bladzijde 5. Deze kunt u uitprinten en uitdelen.

1 ACHTERGROND- INFORMATIE VOOR DE DOCENT

WIE WORDEN BESNEDEN?

Zowel jongens als meisjes kunnen worden besneden.

HOEVEEL JONGENS EN MEISJES WORDEN ER BESNEDEN?

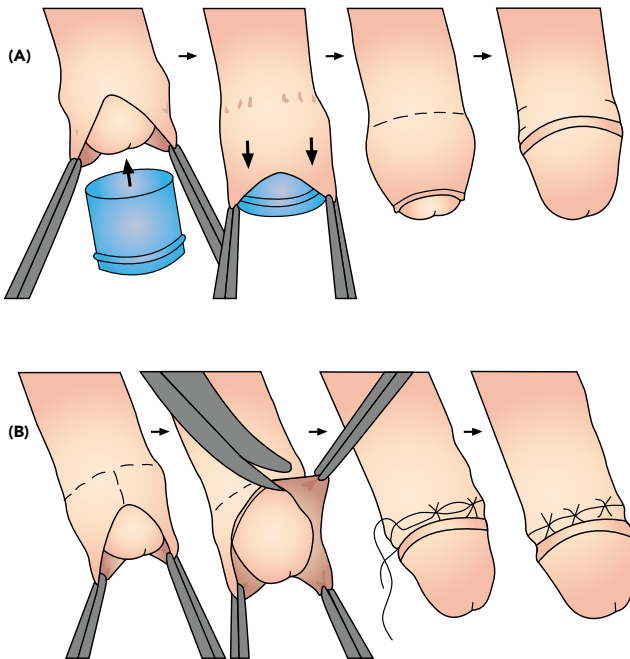
Wereldwijd is ongeveer een derde van alle mannen besneden. Jongensbesnijdenis komt in meerdere of mindere mate voor over de hele wereld. Jaarlijks worden er wereldwijd ongeveer 13 miljoen jongens besneden. In Nederland zijn dat 10.000 tot 15.000 jongens per jaar.¹

Besnijdenis bij meisjes komt relatief minder vaak voor. Meisjesbesnijdenis komt het meest voor in 28 Afrikaanse landen, in een aantal landen in het Nabije Oosten (bijvoorbeeld in Jemen en Koerdisch Irak) en in Azië (bijvoorbeeld Indonesië en Maleisië).²

Wereldwijd zijn er 100-140 miljoen vrouwen besneden. Per jaar worden er ongeveer 3 miljoen meisjes besneden. In Nederland wonen naar schatting 29.000 vrouwen die besneden zijn. Jaarlijks worden er in Nederland 40-50 meisjes besneden.²

WAT GEBEURT ER BIJ EEN BESNIJDENIS?**Jongens**

Bij jongensbesnijdenis wordt de voorhuid geheel of gedeeltelijk weggehaald. De voorhuid is een dun rekbaar stukje huid dat om de eikel zit.

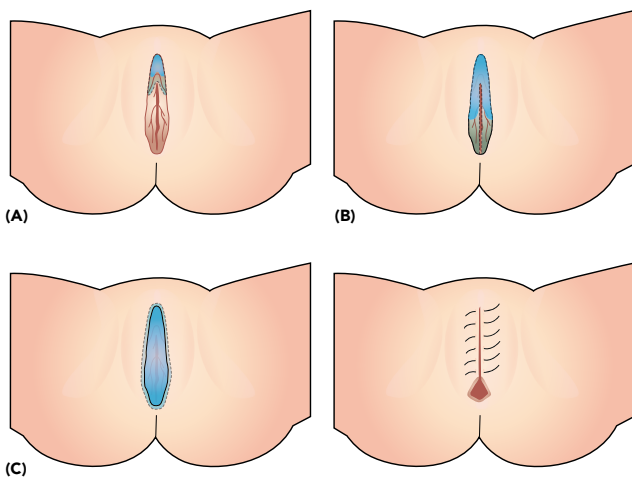

Methoden voor het uitvoeren van een besnijdenis

Meisjes

Meisjesbesnijdenis kent meerdere vormen:

- 1 Bij de minst ingrijpende vorm van besnijdenis wordt de uitstulping of de voorhuid van de clitoris weggehaald. ^(A)
- 2 In andere gevallen worden de clitoris en de binnenste schaamlippen geheel of gedeeltelijk verwijderd. ^(B)
- 3 In andere gevallen wordt de opening van de vagina vernauwd door verwijdering en aan elkaar hechting van de binnenste en buitenste schaamlippen. Daarbij wordt soms ook de clitoris weggehaald. ^(C)

Enkele vormen van besnijdenissen bij meisjes: (A) verwijdering van het preputium, eventueel met (een deel van) de clitoris; (B) verwijdering van de clitoris met (een deel van) de schaamlippen; (C) verwijdering van (een deel van) de clitoris en de schaamlippen, waarna de vaginaopening aanzienlijk wordt vernauwd ('infibulatie').

OP WELKE LEEFTIJD WORDEN JONGENS**EN MEISJES BESNEDEN?**

Jongens worden meestal kort na de geboorte besneden om religieuze en culturele redenen. Meisjes worden meestal besneden rond de leeftijd van 4 tot 12 jaar. In andere gevallen worden meisjes een paar dagen na de geboorte of kort voor het huwelijk besneden. ⁴

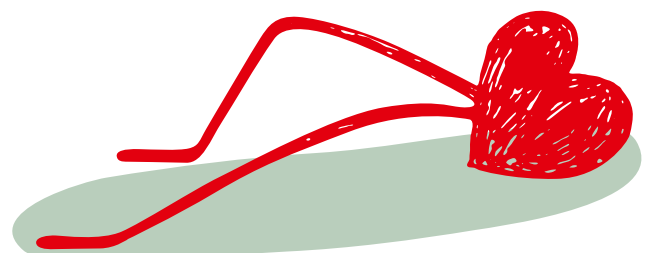
OM WELKE REDENEN WORDT ER BESNEDEN?**Jongens**

Er zijn verschillende redenen ¹ waarom jongens besneden kunnen worden:

- 1 **Medische redenen.** Bijvoorbeeld als de voorhuid van een jongen te klein is. Of als zijn eikel ontstoken is.
- 2 **Preventie.** Soms worden jongens besneden om te voorkomen dat ze ziek worden. Er zijn aanwijzingen dat jongensbesnijdenis helpt om HPV-infectie, urineweginfecties en peniskanker te voorkomen. Deze studies zijn echter omstreden.
- 3 **Religieuze en culturele redenen.** In sommige landen, zoals de Verenigde Staten of in West-Afrikaanse landen, worden de meeste jongens vlak na de geboorte besneden. Het heeft geen medische reden, maar het is een cultureel gebruik. Joodse en Islamitische mannen worden om religieuze redenen besneden. Voor Joodse mannen is het een plicht vanuit de Torah, hoewel besnijdenis in de Koran niet voorkomt. Jongensbesnijdenis in de Islam wordt gedaan om het voorbeeld van de profeet Mohammed te volgen. Besnijdenis is in dit geval een manier waarop mensen laten zien dat zij of hun kinderen bij een bepaalde religieuze of culturele groep horen. Niet besnijden kan ervoor zorgen dat iemand niet helemaal meer bij de groep hoort.

Meisjes

Meisjesbesnijdenis is geen religieuze plicht, maar wel een cultureel gebruik bij sommige mensen. Meisjes worden besneden om hun status als vrouw te bevestigen, om hun maagdelijkheid te garanderen of om hen huwbaar te maken. ⁴ Er bestaan geen medische redenen om een meisje te besnijden. Besnijdenis kan een manier zijn waarop mensen laten zien dat zij of hun kinderen bij een bepaalde religieuze of culturele groep horen. Niet besnijden kan ervoor zorgen dat iemand niet helemaal meer bij de groep hoort.

WELKE GEVOLGEN HEEFT BESNIJDENIS?**Jongens**

Een jongen die besneden is, kan minder gevoel hebben in zijn eikel, omdat er een laagje eelt overheen groeit. In een enkel geval kan jongensbesnijdenis leiden tot infecties.

Meisjes

Bij meisjes hangen de mogelijke gevolgen af van de gradatie waarin zij besneden is. Bij de meest ingrijpende vorm van meisjesbesnijdenis kan een meisje last hebben van lichamelijke klachten, onder andere: pijn, overmatig bloedverlies, infecties, menstruatieklachten, pijn bij de seks, problemen bij de bevalling of zelfs overlijden. Maar ook psychologische klachten, zoals: angst, depressie en posttraumatische stressstoornis (pts).⁴

IS BESNIJDENIS LEGAAL?**Jongens**

Jongensbesnijdenis is in Nederland legaal. Het is echter ook omstreden, vanwege de mogelijke negatieve gevolgen. Daarnaast worden jongens vaak als baby al besneden. Omdat het kind er niet zelf voor kiest en het niet ongedaan gemaakt kan worden, zijn er mensen die vinden dat besnijden niet zou mogen tot het kind zelf kan kiezen.¹

Meisjes

Meisjesbesnijdenis is in Nederland illegaal en strafbaar. Geen enkele vorm van meisjesbesnijdenis wordt in Nederland toegestaan. Het wordt beschouwd als kindermishandeling en wordt als zodanig behandeld in de wet. Ook is het in Nederland strafbaar wanneer ouders hun dochter bijvoorbeeld op vakantie in het land van herkomst laten besnijden. Tot nu toe is er nog niemand in Nederland veroordeeld voor meisjesbesnijdenis.²

2 AANDACHTSPUNTEN BIJ HET BESPREKEN VAN BESNIJDENIS**STEL DUIDELIJKE NORMEN**

Omdat er in de klas leerlingen zitten die wel en niet besneden zijn, is het van belang dat er respectvol gesproken wordt over elkaar. Kwetsende meningen of oordelen over andere leerlingen worden niet getolereerd.

ZORG VOOR VEILIGHEID

Probeer te vermijden dat de leerlingen in hun klas proberen uit te vinden wie wel of niet besneden is. Rechtstreeks vragen naar al dan niet besneden zijn kan afschrikken. Belangrijk is dat een leerling gerespecteerd wordt in het wel of niet vertellen of het vaag houden van zijn of haar besnijdenis.

GEEF POSITIEVE INFORMATIE

Besteed in de les geen overmatige aandacht aan de negatieve aspecten rondom besnijdenis. Het is voor leerlingen van belang om een positief zelfbeeld te hebben, of zij nou besneden zijn of niet. Vindt u het moeilijk om positieve aspecten van besnijdenis te benoemen? Benoem dan dat iedereen anders is en dat daar ruimte voor moet zijn.

GEEF CORRECTE INFORMATIE

Geef leerlingen de ruimte om te zeggen wat ze vinden, zonder dat er een waardeoordeel aan wordt verbonden. De ideeën over besnijdenis zijn echter vaak gestoeld op een gebrek aan kennis. Geef als docent de leerlingen in dit soort situaties de juiste informatie. Voorkom hierbij ook stereotypering over cultuur, geloof en besnijdenis.

WEES OPEN VOOR DE ERVARINGEN VAN LEERLINGEN

Sommige leerlingen zouden een eigen mening kunnen hebben over besnijdenis. Ook leerlingen met een achtergrond waarin besnijdenis sneller de norm kan zijn. Leerlingen zoeken naar een balans tussen hetgeen hun omgeving vindt en hetgeen zij zelf belangrijk vinden. Stel daarom open vragen. Vraag naar de mening van de leerling, hun redenen om al dan niet te besnijden en hoe zij denken daarmee om te zullen gaan.

LAAT LEERLINGEN ANONIEM VRAGEN STELLEN

Geef leerlingen de gelegenheid anoniem vragen te stellen. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld de Lang Leve de Liefde-vragendoos. Deze vragendoos is onderdeel van het lespakket Lang Leve de Liefde. Leerlingen kunnen vragen anoniem op een briefje schrijven en in de vragendoos stoppen. Bestellen kan via www.langlevedeliefde.nl.

MAAK HET ONDERWERP NIET TE ZWAAR

Het onderwerp besnijdenis is weliswaar een serieus onderwerp, maar maak het niet te beladen. Leerlingen doen dan mogelijk minder gemakkelijk mee in discussies.

GEBRUIK DE TERM MEISJESBESNIJDENIS

Het kan gebeuren dat een leerling met besnijdenis te maken heeft. In dat geval is het opbouwen van een vertrouwensrelatie van groot belang. Dan is het nuttig om een niet veroordelende term te gebruiken. Termen zoals 'vrouwelijke genitale verminking' worden vaak gebruikt. Iemand die zelf besneden is, kan er echter door in de verdediging schieten. Om een vertrouwensrelatie op te bouwen, is het beter om een neutralere term als meisjesbesnijdenis te gebruiken.

WEES U BEWUST VAN UW EIGEN OPVATTINGEN**EN GEVOELENS**

Zowel jongens- als meisjesbesnijdenis kunnen controversiële onderwerpen zijn. U kunt daar een mening over hebben. Vindt u het moeilijk om op een neutrale manier over besnijdenis te praten? Benoem dan dat iedereen anders is en dat daar ruimte voor moet zijn.

BEREID U VOOR OP HEFTIGE EMOTIES

Leerlingen kunnen soms heftig reageren bij bespreking van het thema besnijdenis. Bereid u voor hoe u daarmee kunt omgaan. Emoties tegenhouden of emotioneel getinte uitspraken weerleggen, werkt niet goed: het komt over als belerend en alsof u de mening van leerlingen niet serieus neemt. Leerlingen laten uitspreken en daarna (neutraal) bevragen op wat zij bedoelen, of waarom ze zo heftig reageren, werkt beter. Alleen als leerlingen beledigend worden, moet u dat stoppen. Daarom is het van belang in het begin van zulke lessen afspraken te maken over hoe de discussie wilt voeren (als de school daar geen centrale regels voor heeft).

Het omgaan met emotionele reacties van leerlingen kan lastig zijn als u zelf emotioneel (geïntimideerd of boos) wordt door de reacties van leerlingen. Als u zich laat meeslepen door uw eigen emoties, kunt u niet goed meer lesgeven en raakt u makkelijk verzeild in een welles-nietes gesprek.

EduDivers adviseert vier stappen die u na zo'n heftige reactie kunt zetten:

- 1 Haal diep adem en realiseer uzelf wat u voelt.
- 2 Richt uw aandacht op de leerling en observeer zijn/haar emotie.
- 3 Benoem rustig en zonder interpretatie of oordeel wat u ziet ('ik zie dat je opgewonden bent').
- 4 Vraag, nadat de leerling heeft gereageerd, door naar de gevoelens en gedachten van de leerling.

Als het goed is, duurt dit 'stappenplan' gemiddeld dertig seconden. Tegen deze tijd zijn de sterkste emoties weggeëbd en kunt u een meer inhoudelijke dialoog aangaan. Als emoties blijven terugkeren, herhaalt u de vier stappen tot het gesprek inhoudelijk hanteerbaar wordt.

EEN GEVAL VAN MEISJESBESNIJDENIS?

Als u te maken heeft met het vermoeden op meisjesbesnijdenis, is er een handelingsprotocol voor professionals: www.handelingsprotocol.nl/documenten/algemeen/24-handelingsprotocol-082009/file. Voor een gesprek met betrokkenen over het vermoeden van meisjesbesnijdenis is het belangrijk dat u begrip toont voor de persoon, de motivatie en de situatie in een veilige sfeer. Verwijs door naar de juiste instanties of de vertrouwenspersoon bij u op school.

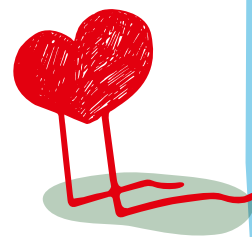
Belangrijke websites voor docenten

- www.pharos.nl
Expertisecentrum Pharos deelt kennis en expertise op het gebied van gezondheidsverschillen.
- www.fsan.nl/tegen_vrouwenbesnijdenis.php
FSAN is een advies- en steunpunt bij bestrijding van meisjesbesnijdenis.
- www.handelingsprotocol.nl/documenten/algemeen/24-handelingsprotocol-082009/file
Handelingsprotocol voor professionals bij een vermoeden op meisjesbesnijdenis.

1. Niet-therapeutische circumcisie bij minderjarige jongens, KNMG.
2. www.gezondheid.be/picts/soorten-circumcisie.jpg.
3. www.ntvg.nl Preventie van vrouwelijke genitale verminking.
4. WHO, 2018.

VRAGEN VAN JONGEREN OVER BESNIJDENIS

1 Wat is het verschil tussen jongensbesnijdenis en meisjesbesnijdenis?

Bij jongensbesnijdenis wordt de voorhuid bij de penis weggehaald.

Bij meisjesbesnijdenis worden een deel van of de hele clitoris en schaamlippen weggehaald.

2 Doet besnijdenis pijn?

Ja, als bij een besnijdenis geen verdoving gebruikt wordt, dan doet het pijn.

Ook na het besnijden kan het nog pijn doen, omdat je een wond hebt die moet genezen.

Een besneden meisje kan ook daarna nog pijn krijgen wanneer ze ongesteld is, bij de seks of bij de bevalling.

3 Is een besneden penis hygiënischer en veiliger?

Nee, dat is niet zo. Ook wanneer je besneden bent, moet je jezelf goed schoonhouden.

En ook als je besneden bent kun je nog steeds een soa oplopen. Je moet daarom altijd veilig vrijen: met condoom.

Vragen van meisjes

'Ik ben bang dat ik besneden zal worden. Wat kan ik doen?'

Zoek hulp. Een hulpverlener luistert naar je en bedenkt samen met jou wat er moet gebeuren zodat jij niet besneden wordt. Je kunt terecht bij:

- Het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) via www.vooreenveiligthuis.nl.
- Je mentor op school.
- De jeugdarts of jeugdverpleegkundige van de GGD. Vraag aan je mentor op school wie dit is.
- Het [Sense spreekuur](http://www.sense.nl).

'Ik ga op vakantie naar mijn geboorteland en ben bang dat ik besneden zal worden. Wat moet ik doen?'

Zoek hulp vóór je vertrekt. Die hulp is bedoeld om jou te helpen en te voorkomen dat het gebeurt. Je kunt terecht bij de organisaties die hierboven worden genoemd.

'Ik ben tegen mijn wil besneden. Wat nu?'

Neem contact op met de GGD in jouw buurt of ga naar het Sense spreekuur. Meisjes kunnen in sommige steden ook naar een spreekuur voor besneden vrouwen. Je kan hier kijken welke het dichtst bij jou is: www.pharos.nl/nl/kenniscentrum/meisjesbesnijdenis/focal-point-meisjesbesnijdenis/spreekuren.

4 Waarom worden mensen besneden?

Meestal worden jongens en meisjes besneden uit gewoonte of vanwege hun geloof.

Soms worden jongens besneden omdat het nodig is, bijvoorbeeld omdat hun voorhuid te klein is. Bij meisjes zijn er geen medische redenen.

5 Wat zijn de gevolgen van besnijdenis?

Jongens

Besnijdenis kan de eikel van de penis minder gevoelig maken. Een besneden jongen kan soms ook minder snel klaarkomen.

Dit vinden sommige jongens en hun sekspartners prettig.

Meisjes

Bij meisjesbesnijdenis wordt soms een deel van of de hele clitoris weggehaald.

Een meisje kan daar dan geen lekker gevoel meer van krijgen.

Ook kan ze pijn krijgen wanneer ze ongesteld is, bij de seks of bij het bevallen.

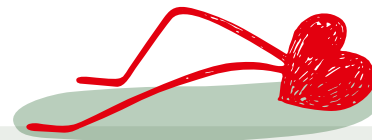
6 Kan een besnijdenis ongedaan gemaakt worden?

Jongens

Een besnijdenis kan hersteld worden maar niet helemaal. Bij jongens kan een arts soms een nieuwe voorhuid maken. Een dokter kan alleen niet de gevoeligheid van de eikel herstellen.

Meisjes

Bij een meisje kan een arts wel de schaamlippen herstellen. Een specialist kan soms ook de clitoris vervangen, maar dat is heel moeilijk.

Belangrijke websites voor leerlingen

- www.sense.info
Website voor jongeren voor alle vragen over seks.
- www.pharos.nl/infosheets/meisjesbesnijdenis-vgv-spreekuren/
Locaties en tijden van spreekuren speciaal voor besneden meisjes.
- www.ikvermoedhuiselijkgeweld.nl
Tips en hulp voor als je denkt dat iemand thuis wordt mishandeld.